

ภูมิปัญญาท้องถิ่น การทำอิฐมอญ
องค์การบริหารส่วนตำบลพระขาว
อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

เจ้าของเรื่อง : นายบุญเสริม วุฒิกัณฑ์ อยู่บ้านเลขที่ ๑๘ ม.๕ ต.พระขาว อ.บางบาล จ.พระนครศรีอยุธยา

อิฐมอญ เป็นวัสดุที่ผลิตมาจากการนำดินเหนียวมาเผาเพื่อให้ได้วัสดุที่คงรูปมีความแข็งแรง การใช้อิฐมอญในงานก่อสร้างมีหลากหลายจึงมี คนรู้จักและใช้กันอย่างแพร่หลายในประเทศไทย เนื่องจากเชื่อมั่นในความคงทน และผลิตได้ในประเทศจากแรงงานท้องถิ่น คุณสมบัติของอิฐมอญจะยอมให้ความร้อนถ่าย-เข้าออกได้ง่ายเก็บความร้อนในตัวเองได้นาน เนื่องจากอิฐมอญ มีความจุความร้อนสูง สามารถเก็บกักความร้อนไว้ในเนื้อมาก โดยที่ค่อยๆถ่ายเทจากภายนอก จึงเหมาะแก่การใช้งานในช่วงเวลากลางวัน

วัสดุอุปกรณ์ในการทำอิฐ

เครื่องมือสำคัญในการทำอิฐ ส่วนใหญ่ผู้ประกอบการจะคิดประดิษฐ์ขึ้นใช้เองเพื่อประหยัด โดยนำวัสดุ ที่หาได้จากพื้นบ้านดัดแปลงต่อเติมเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ เว้นแต่ที่ทำไม่ได้เป็นเครื่องทุ่นแรงที่เป็นเครื่องจักรกลสำหรับเครื่องมือหลัง ๆ ได้แก่

- ปุ้งกี๋ เมื่อก่อนสานด้วยหวายและไม้ไผ่ ต่อมาหวายและไม้ไผ่ขาดแคลนจึงหันมาใช้พลาสติกสานแทน บางทีก็ใช้ยางรถยนต์เก่าซึ่งได้รับความนิยมไม่แพ้กัน ใช้สำหรับงานโกยที่ต้องขนย้ายทั่วไป
- พลั่ว ทำจากแผ่นเหล็ก มีไม้ไผ่เป็นด้าม ใช้ในการตักดิน แกลบ และคลุกเคล้าดิน แกลบ น้ำ ให้เป็นเนื้อเดียวกัน
- คราด ทำด้วยเหล็กเช่นเดียวกับพลั่ว แต่มีหลักต่างกันคือ มีหน้าเป็นซี่กลม ๆ ๖ ซี่ ส่วนใหญ่ใช้ไม้ไผ่ทำด้าม ใช้สำหรับเกลี่ยแกลบให้ทั่วขณะเผาอิฐและงานโกย สิ่งต่าง ๆ
- ไม้เสียดินหรือไม้แฉะดิน ใช้สำหรับปรับลานตากดินที่มีเศษดินจากการไถ แฉงดินให้ได้รูปทรงตกหล่นอยู่จำนวนมาก โดยจะใช้ไม้เสียดินนี้ทำการไสดินออกจากลานเพื่อให้ลานดินสะอาด และเรียบร้อย ๕ รดเช่น ทำขึ้นง่าย ๆ จากเศษไม้ที่เหลือใช้ เริ่มจากต่อส่วนของกระบะก่อน จากนั้นล้อรถจักรยานที่ไม่ใช้งานแล้วมาใส่ทำให้สะดวกในการไสลากขึ้น ประโยชน์ของรถเข็นก็คือใช้ในการขนย้ายดินจากกองเพื่อนำไปหมักและขนย้ายดินที่ปั้นจนได้ที่แล้วไปกองสำหรับอัดลงพิมพ์เป็นอิฐ
- เครื่องปั้นดิน เดิมขั้นตอนการผสมดินสำหรับทำอิฐผู้ผลิตจะใช้วิธีย่ำด้วยเท้าจนส่วนต่าง ๆ เข้าเป็นเนื้อเดียวกัน ทว่าเมื่อไม่กี่ปีที่ผ่านมาได้มีผู้คิดค้นเครื่องมือในการผสมดินที่ทันสมัยขึ้นมาใช้แทน เครื่องมือดังกล่าวเรียกว่าเครื่องปั้นดิน ขณะใช้งานมีเครื่องยนต์ขนาดกำลัง ๙ แรงมาให้พลังงาน เป็นที่นิยมมากในปัจจุบันเพราะสามารถผสมดินได้ครั้งละมาก ๆ และใช้เวลาสั้นกว่าการผสมด้วยการย่ำจากแรงคน
- โรงเผาอิฐ สมัยก่อนผู้ผลิตมักกันกลางแจ้ง เนื่องจากประหยัดต้นทุนในการสร้างโรงเผาอิฐ ข้อเสียก็คือไม่สามารถเผาอิฐในช่วงฤดูฝนได้ ภายหลังจึงได้สร้างโรงเผาอิฐขึ้น ลักษณะก็คือ เป็นโรงไม้หลังคาจาก

ส่วนของหลังคามีลักษณะเป็นทรง จั่วสูง เชิงชนิดคาอยู่ระดับศีรษะ ไม่มีฝ้าด้านในใช้สำหรับเป็นที่เผาอิฐและเก็บอิฐ ทั้งชนิดที่เตรียมเผาและเผาสุกแล้ว

- แบบพิมพ์ มีด้วยกัน ๓ ชนิด แบบพิมพ์ไม้ ชนิดนี้สามารถทำขึ้นใช้เองได้ แบบ พิมพ์โลหะ มีสองลักษณะคือ ทำจากเหล็กหรือสแตนเลส ราคาค่อนข้างสูงและแบบพิมพ์พลาสติก ปัจจุบันได้รับความนิยมมากกว่าแบบพิมพ์ชนิดอื่น เนื่องจากมีราคาย่อมเยา สะดวกทนทานต่อการใช้งาน ที่สำคัญคืออิฐที่ได้จากแบบพิมพ์พลาสติกยังให้ความสวยงามไร้ตำหนิพ้อ ๆ กับพิมพ์โลหะชนิดสแตนเลส ซึ่งดีกว่าแบบพิมพ์ไม้มาก นอกจากนี้ยังมีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกอื่นๆ อีก อาทิ เครื่องไสดิน มีดปาดดิน ไม้ตบ ใช้สำหรับตบแต่ง แท่งอิฐ ที่ได้จากพิมพ์ไม้ให้รูปลสวยงาม กระจ่าง สำหรับงานขนย้ายทั่วไป ตัว สำหรับนับจำนวนเวลาขนอิฐขึ้นรถในขั้นตอนการขาย แผงเหล็ก สำหรับกับความร้อนไม่ให้กระจายออกมานอกโรงเผาอิฐขณะทำการเผา เป็นต้น

มาตรฐานคุณภาพอิฐ

การทำอิฐให้ได้คุณภาพและมีต้นทุนต่ำ สิ่งสำคัญคือต้องรู้จักเลือกใช้วัตถุดิบที่เหมาะสมและอยู่ใกล้ แหล่งผลิต วัตถุดิบที่ว่า ได้แก่ ดิน แกลบ น้ำ ดินที่ใช้ทำอิฐคือ ดินเหนียว มีอยู่ด้วยกันหลายชนิด แต่ละชนิดจะให้คุณสมบัติแตกต่างกัน เช่น ดินเหนียวปูน มีลักษณะเป็นดินที่มีธาตุปูนผสมอยู่มาก สังเกตจากดินมีสีออกขาวนวลเมื่อนำมาทำอิฐจะได้ อิฐสีเหลืองอ่อน ไม่แดงเข้มสวยงาม ดินเหนียวแก่ มีความเหนียวมาก เมื่อกองทิ้งไว้นาน ๆ จะแข็งคล้ายหิน มีข้อเสียคือเมื่อนำไปทำอิฐจะเกิดการรัดตัวจนแท่งอิฐบิดงอ ดินทั้งสองชนิดนี้ไม่นิยมนำมาทำอิฐ เนื่องจากมีคุณภาพต่ำ ทำให้อิฐขายไม่ได้ราคา ดินเหนียวที่ได้รับความนิยม นำไปทำอิฐคือ ดินเหนียวปนทรายละเอียดเดิมผู้ผลิตจะได้ ดินชนิดนี้จากใต้แม่น้ำ ปัจจุบันเปลี่ยนไปใช้ดินที่ได้จากบนบกที่มีคุณสมบัติเหมือนกันแทน เพราะสะดวกกว่าการลงไปเอาดินจากแม่น้ำขึ้นมา

ขั้นตอนการทำอิฐ

- นวดดิน ชั้นแรกเริ่มกัน โคนฉีบน้ำเพื่อให้ดินชุ่มชื้น
- ใช้เครื่องจกตักดินเข้ารางสับ เพื่อตีดินให้ละเอียด
- ดินออกเป็นแผ่นยาว
- มีเครื่องตัดจำนวนก้อนขนาดที่ต้องการ ๘ นิ้ว ๕ นิ้ว จำนวน ๘ รู
- มีเครื่องยัดเพื่อให้ก้อนดินขาดเป็นชิ้น และจัดลงบนรถเข็นเพื่อนำไปตากในโรงตาก ๓ วันเพื่อลดปริมาณความชื้นของก้อนดินที่ยังไม่ได้เผาเตรียมความพร้อมเข้าเตาเผาหลังจากตากไว้ในโรงตาก ๓ วัน
- นำอิฐมาจัดวางเรียงในเตาเผาอิฐ จะใช้เวลา ๑-๒ วัน และรมควัน ๓ วัน ๓ คืน ต่อเนื่องกันโดยสังเกตว่าอิฐเป็นไปหมดทุกก้อน ก็จะแสดงให้เห็นว่าอิฐนั้นเผาได้ที่แล้ว ลดปริมาณไฟ และดับไฟในที่สุด ตั้งไว้ประมาณ ๑-๒ วันให้อิฐเย็นตัว
- แล้วนำอิฐมาจากเตาเผา จัดเรียงเป็นชุดก้อนใหญ่ ๆ พร้อมจำหน่าย ก้อนมัดใหญ่ ๆ ๑ ชุด มีประมาณ ๒๐,๐๐๐ - ๓๐,๐๐๐ ก้อน

